

Az Energiaklub, a Levegő Munkacsoport, a Magyar Energiahatékonysági Intézet és a Magyar Természetvédők Szövetsége klímapolitikai javaslatai a Magyar Kormány részére

1. Bevezetés

Javasoljuk, hogy a **Magyar Kormány a nemzeti érdekekre tekintettel folytasson aktív és progresszív klímapolitikát** – mind a kibocsátás-csökkentés (mitigáció), mind pedig az alkalmazkodás (adaptáció) területén. Az EU tagállamként a magyar mitigációs politikát az EU klímapolitikájával összhangban kell kialakítani.

2. A mitigációs erőfeszítésekben való részvételünk szükségessége

A mitigáció szükségességét támasztják alá sokféle klímatudományág újabb és újabb bizonyítékai, amelyek alapján – az iparosodás időszakához képest – a globális felszíni középhőmérséklet +2,0°C-os emelkedése jelentős káros hatásokkal járna a társadalmi és a természeti rendszerekre. 2018-ra pedig elkészül az IPCC újabb tanulmánya¹, amely azt vizsgálja, milyen hatással lehet a Földünkre a légkör 1,5°C-osnál nagyobb felmelegedése és milyen intézkedések szükségesek az éghajlatváltozás veszélyeinek mérséklésére.

Ismerjük azt az – egyes körökben hangzottatott – álláspontot, hogy Magyarország üvegházgáz-kibocsátása elhanyagolható a nagy kibocsátókéhoz képest, ezért a mi erőfeszítéseinknek nincs gyakorlati jelentősége. Elismerésre méltó, hogy ezt a „potyautas” megközelítést – oldja meg más a klímaproblémát, de mi is élvezni akarjuk az eredményeit – a kormány állásfoglalásaiban nem támogatja, hiszen minden országnak kötelessége, hogy arányosan vállaljon részt az éghajlatvédelmi feladatok megoldásában. Erre nemzetközi vállalásaink – a Párizsi Megállapodás és a közös EU klímapolitika – is köteleznek bennünket. Ha vállalásainknak nem tennénk eleget, az a szolidaritás elvének megsértését jelentené és jelentősen rontaná hazánk megítélését a nemzetközi közösség előtt.

3. Az EU kritikus helyzetében sem szabad az éghajlatvédelmet hagyni háttérbe szorulni

Az EU most kritikus időket él meg. Egyszerre kell megalkotni a 2020 és 2030 közötti energia- és klímapolitikát, levezényelni a Brexitet, indítani a következő, brit hozzájárulás nélküli költségvetés előzetes tárgyalásait és megkezdeni a felkészülést a 2019-ben esedékes európai parlamenti választásokra. Az EU jelentős változásokat igénylő helyzetben van, és folyik a gondolkodás az Unió jövőjéről. Milyen értékek mentén kell megreformálni az Uniót? Egy- vagy többsebességes Európa legyen? Egyáltalán: több Európa vagy kevesebb lenne jobb? A környezetvédő szervezetek határozott álláspontja szerint a klímapolitika alakítását egy pillanatra sem szabad hagyni háttérbe szorulni, már csak azért sem, mert – **a környezetpolitika részeként – az éghajlatvédelem az EU-tagállamok társadalmi-gazdasági**

---

¹ Global Warming of 1.5 °C – an IPCC special report on the impacts of global warming of 1.5°C above pre-industrial levels and related global greenhouse gas emission pathways, in the context of strengthening the global response to the threat of climate change, sustainable development, and efforts to eradicate poverty, <http://www.ipcc.ch/report/sr15/>

fejlődése számára kulcskérdés, és egyúttal komoly hozzájárulást jelent a versenyképességükhöz.

Az EU klímapolitikai napirendjén a 2020 utáni időszakra vonatkozó szabályozás megalkotása, a Párizsi Megállapodás szerinti leltárkészítés, a nemzeti és uniós vállalások (ún. NDC²-k) megújítása mellett a „századközepi stratégia” megalkotása is jelen van. Ugyanis az éghajlatvédelmi intézkedések – pl. az energiainfrastruktúra átalakítása – hosszú időt igényelnek, ezért időben fel kell készülni rájuk, időben látni kell, hogy merrefelé kell haladni.

Sajnálattal állapítjuk meg, hogy a Tanács 2014 októberi határozatában³ rögzített klímapolitikai célok nincsenek összhangban a később elfogadott Párizsi Megállapodással⁴. Az EU is 2020-ban kell beadja az új kibocsátáscsökkentési vállalásait, amelyhez előzetesen fel kell mérje, mit tudnak vállalni a tagországok. Ezért kérte a Bizottság a tagországokat, hogy Nemzeti Energia- és Klímateerveik első változatát még 2018 folyamán készítsék el. **Ezúton is kifejezzük igényünket arra vonatkozóan, hogy a tervek készítése közben tartandó társadalmi konzultációban érdemben vehessenek részt a témával foglalkozó civil szervezetek.**

4. A „Tiszta energiát minden európainak” c. csomag tárgyalása

A csomagról⁵ ez év elején indult meg az érdemi vita, és még legalább egy év, amíg a „klímadosziék” végigjárják az európai politikacsinálás állomásait, és a jogszabálytervezetektől jogszabályok válnak. Az „energiadosziék” véglegesítésére valószínűleg ezt követően, a 2018 második felében esedékes osztrák elnökség alatt kerül sor.

Mielőtt kifejtjük véleményünket az egyes témákkal kapcsolatban, hangsúlyozzuk, hogy az éghajlatvédelem gerincét alkotó **energetikai reform meggyőződésünk szerint teljes mértékben összhangban van Magyarország érdekeivel.** Annak a Magyarországnak az érdekeivel, mely energiahordozókban szegény, importra szorul, és ráadásul megújuló energia potenciálja is korlátos. További jellemzője a hazai energiahelyzetnek, hogy a lakossági fűtés, égetés⁶ és a gépjárműforgalom sok helyen a helyi levegőminőség súlyos romlását idézi elő, amivel a hazai energiastratégia kialakításánál foglalkozni kell.

Ebben a helyzetben az energiaigények mérséklése energiahatékonyssággal és a fosszilis energiák helyettesítése megújulókkal nemzeti érdek. Az alternatív energiákra való átállás csökkenti az energiainportot, javítja a környezet állapotát, fejleszti a gazdaságot. Progresszív energiapolitikával biztosíthatjuk azt, hogy az ország ne maradjon le a világban zajló energetikai forradalomról.

² Nationally Determined Contribution (NDC), lásd: http://unfccc.int/focus/ndc_registry/items/9433.php

³ European Council (23 and 24 October 2014) – Conclusions, http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ec/145397.pdf

⁴ Lásd a témával kapcsolatban pl. CAN Europe (Európai Éghajlatvédelmi Hálózat) közleményét: <http://www.caneurope.org/docman/energy-savings/3080-can-europe-briefing-on-energy-efficiency-and-ets/file>

⁵ A magyar nyelvű sajtóközlemény megtalálható itt: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-16-4009_hu.htm és ebben rendelkezésre állnak az utalások a többi anyaghoz.

⁶ A Levegő Munkacsoport ismertetője a lakossági égetésről: <https://www.levego.hu/hirek/2016/01/illatos-ut-a-kalyhakban>

5. Energiahatékonyság

A már hivatkozott 2014-es tanácsi határozat legalább 27%-os energiahatékonyság-javulást irányozott elő – egy 30%-os energiahatékonysági optimumcél elérésének szem előtt tartása mellett – 2030-ra a tervezett értékhez képest. Javasoljuk, hogy a **Magyar Kormány támogassa a cél emelését**, a 1,5%-os energiamegtakarítási kötelezettség 2021-2030 közötti továbbvitelét és azt, hogy a célt a későbbiekben hozzá lehessen igazítani a párizsi elvárások teljesítéséhez. Számos hazai szakmai energetikai foratókönyv⁷ igazolja, hogy az energiaátmenet hatékony, gazdaságilag előnyös beindításához az elsődleges energiafelhasználást a jelenlegi szint legalább 30%-ával csökkenteni kell (azaz legfeljebb 700-770 PJ éves primer energiafelhasználás engedhető meg). Ez egyúttal a kibocsátáscsökkentési és megújulókról részarányának növeléséről szóló célkitűzést is segít teljesíteni.

Az Európai Bizottság által készített hatásvizsgálatok alapján⁸ az Energiahatékonysági Irányelv módosításának eredeti bizottsági javaslatában szereplő szigorúbb célok elfogadása számos területen jelentős előnnyel járhat. A 2005. évi szinthez képest 17 százalékkal csökkenhet az EU végsőenergia-fogyasztása, ezzel párhuzamosan hozzávetőlegesen 0,4 százalékkal (kb. 70 milliárd euróval) növekedhet a GDP. A fokozott energiahatékonyság elősegítheti, hogy az európai vállalkozások költségeik csökkentése révén javítsák versenyképességüket és a háztartási és ipari energiaárak mérséklődjenek. A becslések szerint uniós szinten összesen 400 ezer új munkahely jöhetne így létre 2030-ig. Várhatóan 4,5–8,3 milliárd euróval csökkennének a környezetszennyezés okozta költségek és az egészségügy kiadásai is. Az eredeti javaslat az energiabiztonságra is jelentős hatással van, melynek eredményeképp 2030-ra 12 százalékkal csökkenhetne a földgázimport az Európai Unióban.

A másik javaslatunk pedig az, hogy a vállalt célokat korszerű, követhető, ellenőrizhető és elterjeszthető intézkedésekkel teljesítsük. Ez egyrészt megfelel a hatékony energiafelhasználással kapcsolatos nemzeti érdekeinknek, másrészt kizárja azt, hogy a Bizottság előrehaladásunk nyomán követése során konzekvenciákkal járó hibákat tárjon fel.

6. A kibocsátáskereskedelmi rendszer (ETS) reformja

Mára nyilvánvalóvá vált, hogy a kibocsátáskereskedelmi rendszer (ETS) reformra szorul, mert jelenleg nem tölti be funkcióját, az emissziók költségvetésének csökkentését. A rendszer működésképtelensége mögött a 2009-es gazdasági visszaesés, tervezési hibák és az ellenérdekeltség hatása áll. Ugyanezek a lobbik ma is befolyást gyakorolnak a reformra, és az Európai Parlament (EP) 2017. február 15-i határozata⁹ mutatja, hogy nem eredménytelenül.

Örömmel értesültünk róla, hogy a csalódást okozó EP határozatnál progresszívebb álláspontot foglal el a Tanács, bár Magyarország egy kérdésben az elutasítók között volt.

Az európai zöld szervezetekkel egyetértésben szükségesnek tartjuk, hogy az illetékes EU szervek együttműködésével olyan álláspont alakuljon ki, mely belátható időn belül helyre tudja állítani a karbonkvóták árát, és ezzel az európai üvegházhatású gázkibocsátás mintegy 40%-áért felelős ETS szektorban lényegi dekarbonizáció tud megvalósulni. Megjegyezzük,

⁷ Erre van előre 2.0 (ELTE): <http://bit.ly/2tPkzVW>, Zöld Magyarország Útiterv: <https://www.energiaklub.hu/files/study/Energiaklub-Wuppertal%20Z%C3%B6ld%20Magyarorsz%C3%A1g.pdf>

⁸ [Energiahatékonysági Irányelv: a 2020 utáni bizottsági javaslat felvizeződött, de még üthet](#)

⁹ <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+TA+P8-TA-2017-0035+0+DOC+PDF+V0//EN>

hogy **egy szigorúbb ETS Magyarországnak pénzügyi szempontból is előnyös lenne**. Ha ugyanis kevesebb kvóta lesz a piacon, akkor egyes országok vásárolni kényszerülnek más országoktól, és Magyarországnak a számítások szerint bizonyára jelentős értékesíthető feleslege lesz.

Annak érdekében, hogy az ETS ne okozzon érdemi szénszivárgást (azaz a hatálya alá tartozó tevékenységek áttelepülését EU-n kívüli országokba), sürgetőnek tartjuk az EU-szintű éghajlatvédelmi vám (karbonvám) mielőbbi bevezetését. Ezt már széles körben sürgették (egyebek mellett a legmagasabb szinteken is¹⁰) és számos tanulmány készült a megvalósíthatóságáról.¹¹

7. A nem-ETS rendszer szabályozása

A nem-ETS rendszer szabályozására a Bizottság 2016 júliusában kiadta **az ETS hatálya alá nem eső ágazatok kibocsátásait érintő „erőfeszítés-megosztási”** rendelet (ESR) tervezetét, mely kötelező nemzeti célértékeket tartalmaz. Magyarországra vonatkozóan -7% a javaslat. A zöld szervezetek nem tartják a Párizsi Megállapodással kompatibilisnek a javaslatot és több változtatást tartanak szükségesnek:

- a kiindulási állapot legyen 2017, de nem kevesebb, mint a 2020-as cél,
- a földhasználat és az erdők üvegházgáz-hatását legfeljebb csak korlátozott mértékben lehessen beszámítani,
- ne legyen átjárhatóság a (nem kielégítően működő) ETS rendszer és a nem-ETS szektor között,
- legyen a rendeletben határozottan megfogalmazva a célok menet közbeni emelésének lehetősége (ha a Párizsi Megállapodás miatt szükségessé válik), és
- a teljesítés felülvizsgálata (*compliance check*) ne öt-, hanem kétévente történjen,
- utaljon a jogszabály ambiciózusabb távlati célokra.

Itt ugyanarra tudunk utalni, mint az ETS rendszerénél: a -7%-os cél Magyarország érdekeit szolgálja, ugyanis azt minden bizonnyal könnyen túl tudja teljesíteni, így értékesíthető kvótái maradhatnak.

8. Megújuló energiák és irányítás

Az elérhető információk szerint Magyarország mostani megújulós teljesítésének kb. 80%-a lakossági tűzifából származik, és a nemrég nyilvánosságra hozott, átszámított statisztikában szerepeltetett tűzifa mennyiség kb. 60%-a nem ellenőrzött, részben illegális forrásból ered.¹² Hozzá kell tennünk, a Levegő Munkacsoporthoz beérkező nagyszámú lakossági panaszok alapján, hogy a szilárdtüzelések számottevő mértékben a hulladékok (műanyag, autógumi

¹⁰ Ld. például: France and Italy call for climate 'tax' – Sarkozy and Berlusconi ask Commission to get tough with countries that fail to take climate action. Politico, 2010.04.15., <http://www.politico.eu/article/france-and-italy-call-for-climate-tax/>

¹¹ Ld. például:

Border Carbon Adjustment and International Trade – A Literature Review. OECD, 2013, http://www.oecd-ilibrary.org/trade/border-carbon-adjustment-and-international-trade_5k3xn25b386c-en

Communicating Green Own Resources – A New Narrative for the EU Budget. Green Budget Europe, 2016, <http://green-budget.eu/communicating-green-own-resources-a-new-narrative-for-the-eu-budget/> (35-40. oldal, ahol számos további hivatkozás is található)

¹² Ld.

http://levegomunkacsoport.blog.hu/2017/04/18/lopott_fa_es_szemet_egetesevel_teljesitjuk_a_megujulos_lokat

háztartási szemét stb.) illegális eltüzelését jelentik, mely anyagok semmiképpen sem számíthatók a megújuló energiák körébe. Elfogadhatatlannak tartjuk, hogy a megújulós célt Magyarország széleskörű jogsértések árán kívánja teljesíteni. A várható EU szabályozás¹³ 2020 után a biomassza tüzelőanyagokra szigorú fenntarthatósági bizonylatolást ír elő – amelyekre szükség van, ezt támogatni kell –, ami **kizárja az illegális és nem megújuló tüzelőanyagok elszámolását**. Ez oda vezethet, hogy Magyarország befizetője kell majd legyen annak az EU-s alapnak, mely a lemaradásokat hivatott kompenzálni. Ráadásul ebből az alapból az EU-szinten leghatékonyabb projektek kapnak majd támogatást, tehát a magyar befizetésekből valamelyik másik tagállamban valósulhatnak majd meg fejlesztések.

Szükség van az illegális hulladéktüzelés visszaszorítására a vonatkozó szociális problémák kezelésével egyidejűleg és a tűzifafelhasználás minőségének javítására.

Rendkívül aggasztónak tartjuk, hogy a lakossági tűzifa-statisztikára hivatkozással a Kormány nem teszi meg a szükséges intézkedéseket a hazai megújulós szektor fejlesztésére, sőt olyan intézkedéseket hoz, melyek akadályozzák a fejlődést. Utalhatunk a szélenergia-szabályozásra, arra, hogy a METÁR rendszer a mai napig nem működik: az Európai Bizottság a napokban hagyta jóvá, de féltő, hogy a „kreatív tűzifastatisztika” miatti megújuló célszámteljesítés miatt nulla vagy kevés megújulós tendert írnak ki a METÁR keretében. Hasonlóan utalhatunk az időjárásfüggő áramtermelők hálózati integrációját lehetővé tevő hálózatfejlesztések elmaradására vagy a lassan haladó megújulós távhőrekonstrukcióra is. A jelenlegi helyzet egyáltalán nem tükrözi a 2011-ben megalkotott Nemzeti Megújuló Energia Felhasználási Tervben foglaltakat. Egyre nagyobb és sürgetőbb az igény a lakossági és közösségi (pl. önkormányzati) megújulóenergia-fejlesztésekre is, amelyek a lakosság energiabiztonsága javítása mellett a megújulós célszámaink teljesítéséhez is hozzájárulnak, de ehhez a Kormánynak kedvezőbb jogi és támogatási környezettel kellene elősegítenie ezeket.

Ha Magyarország nem változtat jelenlegi politikáján, 2021-re (amikor már az új biomassza elszámolási szabályok lesznek érvényesek) **az EU legrosszabbban teljesítő tagállamai közé fogunk tartozni** megfelelően fejlett infrastruktúra és technológiai kapacitások nélkül. Ez Magyarország számára komoly versenyképességi hátrányt jelent majd.

9. Káros támogatások

Magyarországon jelentős közvetlen és közvetett pénzügyi támogatásban részesítik a fosszilis energiákat. Bár ez a jelenség kisebb-nagyobb mértékben a világ összes országában megfigyelhető, ez nem jelenti azt, hogy ne kellene haladéktalan lépéseket tennünk ezeknek a támogatásoknak a felszámolására. Ezek a káros támogatások Magyarországon elsősorban a következők:

- a környezeti és egészségi károk meg nem fizettetése az okozók által,
- jelentős állami támogatások jelentős ühg-kibocsátást eredményező beruházások részére (autópályák, gumigyárak, cementgyárak stb.),
- a magáncélú személygépkocsi-vásárlás és -használat céges költségként történő elszámolásának lehetősége, ami évente a GDP kb. 4%-ának megfelelő összeget tesz ki,
- a rezsicsökkentés.

¹³ Lásd a Megújuló energia direktíva tervezetének ([http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/DOC/?uri=CELEX:52016PC0767R\(01\)&from=EN](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/DOC/?uri=CELEX:52016PC0767R(01)&from=EN)) 26. cikkelyét.

A rezsicsökkentés tekintetében álláspontunk az, hogy az éghajlati-környezetvédelmi követelményeknek megfelelő módon és a társadalmi igazságosság érvényesítésével kell és lehet tartósan csökkenteni az energiaszegénységet. Ezt egyrészt az épületek és a fűtési rendszerek korszerűsítésével, valamint a rászoruló rétegek célzott támogatásával lehet elérni. Ez utóbbi elsősorban visszatérítendő és vissza nem térítendő támogatást kell jelentsen állami energiahatékonysági programok formájában¹⁴, azaz nem az energiaárat kell támogatni. Tűzifa ingyenes vagy kedvezményes biztosítása pedig szigorú feltételekkel történjen. A biomassza alapú üzemanyagokra is szigorú fenntarthatósági kritériumokat alkalmazzanak.

Sürgetőnek tartjuk, hogy a kormány – független szakértők bevonásával – **mielőbb mérje fel a fosszilis energiahasználatnak nyújtott közvetlen és közvetett támogatásokat, és tegyen haladéktalan lépéseket a jelentős csökkentésükre, illetve felszámolásukra**

10. Költségvetés

Az Európai Bizottság megkezdte a 2020. utáni időszakra vonatkozó pénzügyi keret körvonalainak kidolgozását. Biztos, hogy az uniós költségvetés tervezésének folyamata sok vitával fog járni, már csak azért is, mert a britek kilépésével az elosztható pénz mennyisége 15%-kal csökken. A zöld szervezetek arra hívják fel a figyelmet, hogy tudatos költségvetési tervezéssel hatalmas eredményeket lehet elérni a klíma- és energiapolitikai célok megvalósítása területén¹⁵. Be kell szüntetni a fosszilis energiafelhasználás támogatását, és forrásokat kell biztosítani az energiahatékonyság fokozására és a megújuló energiák elterjesztésére. Elfogadhatatlannak tartjuk azt a gyakorlatot, hogy az EU fejlesztési forrásainak jelentős hányada ma is a gázinfrastruktúra kiépítésére vagy éppen szennyvíziszappal együttégető kommunális hulladékégetőre fordítódik, miközben a megújuló áramtermelők integrációját segítő célokra – regionális összeköttetések fejlesztése, tárolók beépítése, fogyasztói oldali rugalmasságot lehetővé tevő intézkedések stb. – a szükségesnél jóval kevesebb finanszírozás jut. Itt is azt javasoljuk, hogy a Magyar Kormány az energia- és klímapolitikai célok figyelembe vételével vegyen részt a költségvetési tárgyalásokon.

Budapest, 2017. július

¹⁴ Erre egy lehetséges megoldást mutat a Hazai Hatékonyság 2. programjavaslat

¹⁵ Lásd például:

Az Európai Éghajlatvédelmi Hálózat (CAN Europe) javaslatai:

<http://www.caneurope.org/publications/presentations/1312-visualization-an-eu-budget-for-a-sustainable-and-clean-energy-union>

A Levegő Munkacsoport javaslatai:

<https://www.levego.hu/hirek/2016/05/zold-koltsegvetet>

<http://www.levego.hu/sites/default/files/op-comments-caag-2014aug28v.pdf>